

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОЇ СФЕРИ

INFORMATION PROVISION FOR ASSESSING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRO-INDUSTRIAL ENTERPRISES

Стаття присвячена проблемі інформаційного забезпечення оцінки сталого розвитку підприємств агропромислової сфери. Розглянуто важливість оцінки сталості для підприємств агропромислового сектору та визначає роль інформаційного забезпечення в цьому процесі. Метою цієї статті є розгляд та обговорення інформаційного забезпечення оцінки сталого розвитку підприємств агропромислової сфери. Стаття поклкана висвітлити важливі аспекти, пов'язані з оцінкою сталості підприємств у контексті їхнього екологічного впливу, соціальної відповідальності та економічної ефективності. Отримані результати мають велику практичну значущість для підприємств агропромислової сфери та зацікавлених сторін. Вони надають можливість краще розуміти екологічний вплив цих підприємств і виявляти негативні аспекти їхньої діяльності на довкілля. Результати також допомагають удосконалити соціальні аспекти діяльності підприємств. Економічна значущість результатів полягає в тому, що вони надають підприємствам можливість оцінювати свою прибутковість, економічний ризик та ефективність використання ресурсів.

Ключові слова: продовольча безпека, сталий розвиток, підприємництво, агропромисловість, екосистема, енергоефективність, інноваційні технології.

The article is dedicated to the issue of information provision for assessing the sustainable development of agro-industrial enterprises. The importance of sustainability assessment for agro-industrial sector enterprises is highlighted, emphasizing the role of information provision in this process. Agro-industrial enterprises have a significant impact on the environment through their activities, such as agriculture, food production, and animal breeding. Therefore, assessing their ecological impact becomes a necessary step towards ensuring sustainability and preserving natural resources. This article emphasizes the importance of conducting an assessment of the environmental impact of agro-industrial enterprises as it aids in identifying and managing the negative consequences of their activities on the environment. The results of the assessment can contribute to the implementation of environmentally friendly technologies and practices that promote the conservation of natural resources and reduce the negative impact on the environment. Thus, analyzing the environmental impact of agro-industrial enterprises is a crucial step towards sustainable development and environmental responsibility in this sector. The aim of this article is to discuss and explore the information provision for assessing the sustainable development of agro-industrial enterprises. It aims to shed light on important aspects related to the assessment of enterprise sustainability in terms of their environmental impact, social responsibility, and economic efficiency. The obtained results have significant practical significance for agro-industrial enterprises and stakeholders. They provide an opportunity to better understand the environmental impact of these enterprises and identify negative aspects of their activities on the environment. This enables enterprises to take necessary measures to reduce their negative impact and enhance their environmental responsibility. The obtained results also contribute to improving the social aspects of enterprise activities. The analysis of working conditions, occupational health and safety allows for improving the quality of life and working conditions of employees. The economic significance of the obtained results lies in providing enterprises with the ability to evaluate their profitability, economic risk, and resource efficiency.

Key words: food security, sustainable development, entrepreneurship, agro-industry, ecosystem, energy efficiency, innovative technologies.

УДК 338.4

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.6-6>

Попович О.П.¹

асистент кафедри менеджменту,
управління економічними дисциплінами
та туризму,
Мукачівський державний університет

Popovych Olesia

Mukachevo State University

Постановка проблеми. В сучасному світі концепція сталого розвитку стає все більш актуальною, особливо у контексті агропромислової сфери. Підприємства агропромислового сектору мають великий вплив на екологічну, соціальну та економічну стійкість нашого суспільства. Оцінка сталого розвитку є необхідним інструментом для визначення ефективності цих підприємств і сприяє прийняттю раціональних управлінських рішень.

Інформаційне забезпечення оцінки сталого розвитку підприємств агропромислової сфери відіграє важливу роль у зборі, обробці та аналізі даних, що стосуються різних аспектів сталості. Це дозволяє здійснювати комплексну оцінку екологічного впливу, соціальної відповідальності та економічної продуктивності підприємств. Завдяки

інформаційному забезпеченню, стає можливим виявлення проблемних сфер та розробка стратегій для досягнення сталого розвитку.

Одним із ключових елементів інформаційного забезпечення оцінки сталого розвитку є системи збору та аналізу даних. Ці системи дозволяють зібрати інформацію про використання ресурсів, енергоефективність, викиди забруднюючих речовин, стан екосистем, а також про соціальні аспекти, такі як умови праці та взаємодія зі спільнотами. Крім того, інформаційне забезпечення оцінки сталості включає розробку показників та методик, які дозволяють оцінити рівень сталого розвитку підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Робота ґрунтується на аналізі науково-методичної

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7563-8277>

літератури, наукових статей, періодичних видань та напрацювань сучасних та попередніх вчених і дослідників, серед них: А.О. Гуторов, С.М. Дідух, А.К. Корікова, Т.Г. Чала, Г.С. Корепанов. А.О. Гуторов, наприклад, досліджував економічну стійкість аграрного сектору, зокрема, його здатність витримувати економічні шоки, коливання цін на сільськогосподарську продукцію, зміни в умовах ринку та рівень прибутковості.

С.М. Халатур досліджував різні інституційні чинники, які впливають на стратегію економічного розвитку сільського господарства в Україні. Розглядав процес формування стратегії економічного розвитку сільського господарства, зокрема, розробку цілей, прийняття стратегічних рішень, управління ризиками та реалізацію стратегічних ініціатив.

Чала Т.Г. вивчала методологію, яку доцільно використовувати для моніторингу досягнення цілей сталого розвитку.

Постановка проблеми. Цілі статті: висвітлення необхідності оцінки сталого розвитку та окреслення перспектив подальшого розвитку інформаційного забезпечення оцінки сталого розвитку підприємств агропромислового сектору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінка впливу підприємства на навколишнє середовище, включаючи використання ресурсів, є важливою складовою аналізу сталого розвитку. Підприємства агропромислової сфери здійснюють значний вплив на довкілля через свою діяльність, таку як сільське господарство, виробництво продуктів харчування, розведення тварин тощо. Отже, оцінка їхнього екологічного впливу стає необхідним етапом для забезпечення сталості та збереження природних ресурсів.

Енергоефективність, викиди та відходи є важливими аспектами оцінки екологічного впливу підприємств агропромислової сфери.

Енергоефективність: оцінка споживання енергії підприємством та пошук шляхів підвищення його ефективності. Це може включати використання енергозберігаючих технологій, оптимізацію процесів, використання відновлювальних джерел енергії та зменшення втрат енергії. Метою є зниження загального споживання енергії та викидів парникових газів, сприяння сталому використанню ресурсів та зниженню негативного впливу на клімат [2, с. 92–93].

Викиди: оцінка кількості та складу забруднюючих речовин, які підприємство викидає в повітря, воду або ґрунт. Це можуть бути такі речовини, як вуглеводні, токсичні речовини, викиди парникових газів тощо. Оцінка викидів спрямована на виявлення джерел забруднення та розробку заходів для їх зменшення. Використання більш ефективних технологій очищення, контроль над процесами згоряння та утилізації відходів можуть допомогти знизити негативний вплив на довкілля.

Відходи: оцінка кількості та характеру відходів, що виникають під час діяльності підприємства. Це можуть бути органічні та неперероблювані матеріали, хімічні речовини, упаковка тощо. Оцінка відходів спрямована на розробку стратегій управління відходами, зокрема через їх переробку, вторинне використання або утилізацію. Важливо впроваджувати ефективні системи сортування, рециклінгу та повторного використання матеріалів, а також зменшувати кількість утворених відходів шляхом удосконалення технологій та процесів виробництва [7, с. 134].

Застосування енергоефективних практик, контроль викидів та належне управління відходами мають позитивний вплив на довкілля та сприяють досягненню сталого розвитку підприємств агропромислової сфери. Вони забезпечують збереження природних ресурсів, зменшення забруднення довкілля, покращення якості повітря, води та ґрунту, а також зниження негативного впливу на здоров'я людей та біорізноманіття.

Ці аспекти оцінки енергоефективності, викидів та відходів в рамках діяльності підприємств агропромислової сфери допомагають стимулювати розвиток екологічно відповідальних практик, сприяють збалансованому підходу до господарської діяльності та впливають на збереження природи для майбутніх поколінь [1, с. 8–9].

Аналіз стану природних ресурсів та екосистем є ще одним важливим аспектом оцінки сталого розвитку підприємств агропромислової сфери. Він включає оцінку стану ґрунтів, водних ресурсів, лісів, біорізноманіття та інших елементів природи, з якими взаємодіє підприємство.

Аналіз стану природних ресурсів та екосистем допомагає виявити потенційні негативні впливи діяльності підприємства на навколишнє середовище. Він також визначає можливості для вдосконалення та охорони цих ресурсів. Здійснення такого аналізу дозволяє підприємствам усвідомити свою екологічну відповідальність та прийняти необхідні заходи для збереження природних ресурсів.

Одним зі способів збереження природних ресурсів та екосистем є впровадження екологічно чистих технологій і практик. Це включає використання біологічного землеробства, яке зменшує використання хімічних добрив та пестицидів, а також використання відновлювальних джерел енергії, які заміняють використання традиційних джерел енергії, таких як вугілля або нафта [6, с. 249].

Впровадження екологічно чистих технологій і практик сприяє зменшенню використання природних ресурсів, зниженню викидів забруднюючих речовин та збереженню біорізноманіття. Такі технології можуть включати в себе енергоефективне обладнання, системи очищення води, методи переробки відходів та інші інноваційні рішення,

спрямовані на зменшення негативного впливу на природу.

Впровадження екологічно чистих технологій і практик на підприємствах агропромислової сфери допомагає забезпечити баланс між виробництвом і природними ресурсами, покращити стан довкілля. Крім того, вони сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємств, оскільки споживачі все більше прагнуть до придбання продукції, що відповідає принципам сталого розвитку та має менший негативний вплив на довкілля.

Аналіз стану природних ресурсів та екосистем, а також впровадження екологічно чистих технологій і практик є необхідними компонентами оцінки сталого розвитку підприємств агропромислової сфери. Вони допомагають забезпечити збалансовану взаємодію між господарською діяльністю та довкіллям, сприяють збереженню природних ресурсів та здоров'ю екосистем, а також підвищують соціальну та економічну відповідальність підприємств.

Враховуючи ці аспекти оцінки, підприємства агропромислової сфери можуть розробляти та впроваджувати стратегії сталого розвитку, спрямовані на збереження навколишнього середовища, забезпечення економічної ефективності та задоволення потреб суспільства, зберігаючи при цьому баланс між природними ресурсами та екосистемами [5, с. 120–121].

Слід зазначити, що соціальні аспекти в оцінці сталості підприємств агропромислової сфери відіграють важливу роль, оскільки вони впливають на якість життя працівників, місцевих спільнот та суспільства загалом. Для забезпечення сталого розвитку необхідно враховувати такі соціальні аспекти:

– Умови праці. Оцінка сталості підприємств включає аналіз умов праці, які повинні відповідати нормам безпеки та комфорту. Це включає в себе забезпечення безпечного робочого середовища, врахування факторів ризику та впровадження заходів для їх зниження, а також забезпечення достатнього рівня оплати праці, робочого часу та відпочинку.

– Безпека та здоров'я працівників. Оцінка сталості повинна враховувати заходи, спрямовані на забезпечення безпеки та здоров'я працівників. Це охоплює надання необхідного захисту, навчання щодо безпеки та правил роботи, моніторинг умов праці та вжиття заходів для запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням.

– Розвиток людського капіталу. Сталий розвиток підприємств включає інвестиції у розвиток людського капіталу, зокрема навчання та професійний розвиток працівників. Підприємства повинні стимулювати навчання, сприяти кар'єрному зростанню, підтримувати творчий потенціал працівників та розвивати навички, що відповідають сучасним вимогам.

– Сприяння розвитку місцевих спільнот. Підприємства агропромислової сфери повинні враховувати вплив своєї діяльності на місцеві спільноти та сприяти їх розвитку. Це може включати співпрацю з місцевими фермерами та постачальниками, підтримку соціальних програм, розвиток інфраструктури та підтримку місцевих ініціатив. Підприємства також можуть здійснювати благодійну діяльність та спонсорувати проекти, спрямовані на підвищення якості життя та соціального розвитку місцевих громад.

– Соціальні програми та благодійність. Підприємства можуть активно займатися соціальними програмами та благодійністю з метою сприяння сталому розвитку. Це може включати фінансову підтримку освітніх програм, розвиток місцевої інфраструктури, допомогу у вирішенні соціальних проблем та підтримку уразливих груп населення [3, с. 114–115].

Аналіз ефективності підприємств з економічної точки зору є важливим аспектом оцінки сталості підприємств агропромислової сфери. Він включає оцінку таких економічних аспектів як:

– Прибутковість: оцінка сталості підприємства включає аналіз його фінансової продуктивності та прибутковості, вона охоплює оцінку рентабельності виробництва, ефективності використання ресурсів, прибутковості інвестицій та фінансової стійкості підприємства.

– Економічний ризик: оцінка ефективності включає аналіз економічного ризику, пов'язаного з діяльністю підприємства, наприклад оцінку факторів, які можуть вплинути на прибуток та стабільність підприємства, такі як зміни на ринку, конкуренція, коливання цін на сировину та зміни в законодавстві.

Впровадження інновацій: оцінка ефективності включає аналіз здатності підприємства до інновацій та впровадження нових технологій. Це включає оцінку дослідницько-розвідувальних зусиль, інвестицій у дослідження та розвиток, а також здатність до адаптації до змінних умов ринку та технологій.

– Управління вартістю та ресурсами охоплює оптимізацію використання ресурсів, ефективне управління запасами, контроль витрат та забезпечення ефективності виробничих процесів.

– Ринкова конкурентоспроможність охоплює дослідження ринкової позиції підприємства, аналіз конкурентів, визначення унікальних конкурентних переваг та розробку стратегій для збереження або підвищення конкурентоспроможності.

– Фінансове управління охоплює планування та управління бюджетом, фінансовий аналіз, управління оборотними коштами та капіталовкладеннями, а також оцінку фінансової стійкості та ліквідності підприємства.

– Інвестиційна привабливість – оцінка потенціалу для залучення інвестицій, аналіз ризиків та

повернення інвестицій, а також здатність підприємства забезпечити достатній рівень доходності для інвесторів [4, с. 75–76].

Впровадження інноваційних технологій та практик є важливим аспектом оцінки сталості підприємств агропромислової сфери. Це означає використання новаторських рішень та підходів, спрямованих на збільшення продуктивності, ефективного використання ресурсів та зменшення негативного впливу на довкілля. Деякі з ключових аспектів в цьому контексті включають:

- Використання відновлюваних джерел енергії: перехід до використання відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова або біомаса, може значно зменшити вплив підприємства на довкілля та сприяти зменшенню викидів парникових газів.

- Ефективне використання водних ресурсів: встановлення систем збирання та повторного використання дощової води, впровадження методів точного зрошення або застосування систем управління поливом.

- Кругове господарство та управління відходами: впровадження програм сортування відходів, використання біологічного розкладання та компостування, рециклінг та використання вторинної сировини у виробничих процесах.

- Зелений маркетинг та екологічні інновації: підприємства можуть впроваджувати інноваційні екологічні практики та продукти, що сприяють збереженню ресурсів та зменшенню негативного впливу на довкілля. Це може включати розробку екологічно чистих товарів, залучення споживачів до зелених ініціатив, а також використання зелених маркетингових стратегій [6, с. 250].

Висновки з проведеного дослідження.

Оцінка сталого розвитку підприємств агропромислової сфери є важливим інструментом для визначення їхнього впливу на навколишнє середовище, суспільство та економіку. В ході оцінки розглядаються різні аспекти, що допомагають зрозуміти ефективність діяльності підприємств у контексті сталого розвитку.

Екологічний аспект оцінки зосереджується на впливі підприємства на навколишнє середовище, включаючи використання ресурсів, енергоефективність, викиди та відходи. Аналіз стану природних ресурсів та екосистем, а також впровадження екологічно чистих технологій та практик, сприяють збереженню природних ресурсів та зменшенню негативного впливу на довкілля. Соціальний аспект оцінки враховує умови праці, безпеку та здоров'я працівників, розвиток людського капіталу та сприяння розвитку місцевих спільнот. Економічний аспект оцінки орієнтується на ефективність підприємств з економічної точки зору, включаючи прибутковість, економічний ризик, інновації, управління вартістю та ресурсами.

Оцінка економічних переваг та ризиків сталого розвитку для бізнесу дозволяє підприємствам зрозуміти потенційні переваги, які вони можуть отримати від впровадження сталості, такі як зниження витрат на енергію та ресурси, підвищення конкурентоспроможності та залучення нових клієнтів, а також ризики, які можуть виникнути, такі як витрати на впровадження нових технологій та вимоги до відповідності регуляторних стандартів. Впровадження інноваційних технологій та практик, спрямованих на збільшення продуктивності, ефективного використання ресурсів та зменшення впливу на довкілля, є ключовим елементом сталого розвитку.

Однією з перспектив подальших розвідок є розширення обсягу та якості збирання даних про екологічний вплив підприємств агропромислового сектору. Це може включати створення баз даних з вимірюваннями викидів, використання ресурсів та інших екологічних показників, що дозволять отримувати більш точні та об'єктивні дані. Також важливо розробити стандартизовані методики оцінки екологічного впливу підприємств, що сприятимуть порівнянню та аналізу результатів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гуторов А.О. Методичні засади оцінювання рівня сталості розвитку аграрного сектору економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 12. С. 5–11.
2. Дідух С.М., Корікова А.К. Сталий розвиток агропромислових холдингів України: особливості та напрямки вдосконалення. *Агросвіт*. 2020. № 3. С. 90–99.
3. Лопатинський Ю.М., Тодорюк С.І. Детермінанти сталого розвитку аграрних підприємств : монографія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 220 с.
4. Нижеголенко К.С. Теоретико-методичний підхід до розроблення та формування еколого-збалансованої моделі економічного розвитку аграрного сектору. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 4 (70). С. 72–78.
5. Халатур С.М. Інституціональні детермінанти формування стратегії економічного розвитку сільського господарства України. *Бізнес Інформ*. 2017. № 5. С. 119–123.
6. Харченко Т.О. Методологічне забезпечення оцінки розвитку аграрного сектору економіки України в розрізі індикаторів сталого розвитку. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. Одеського регіонального інституту державного управління. Одеса, 2021. Вип. 3 (84). С. 247–251.
7. Чала Т.Г., Корепанов Г.С., Черненко Д.І. Система показників моніторингу досягнення цілей сталого розвитку аграрного сектору. *Бізнесінформ*. 2017. № 6. С. 130–138.

REFERENCES:

1. Gutorov, A.O. (2021). *Methodychni zasady otsiniuvannia rivnia stalosti rozvytku ahrarnoho sektoru eko-*

nomiky [Methodological Principles of Assessing the Level of Sustainability in the Development of the Agricultural Sector of the Economy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, vol. 12, pp. 5–11 [in Ukrainian].

2. Didukh, S.M., & Korikova, A.K. (2020). Stalyi rozvytok ahropromyslovykh kholdynhiv Ukrainy: osoblyvosti ta napriamky vdoskonalennia [Sustainable Development of Agro-Industrial Holdings in Ukraine: Features and Improvement Directions]. *Agrosvit – Agroworld*, vol. 3, pp. 90–99 [in Ukrainian].

3. Lopatynsky, Y.M., & Todoryuk, S.I. (2015). *Determinanty staloho rozvytku ahrarnykh pidpriemstv: monohrafiia* [Determinants of Sustainable Development of Agricultural Enterprises: monography]. Chernivtsi: Chernivtsi National University. [in Ukrainian].

4. Nyzhegolenko, K.S. (2020). Teoretyko-metodychnyi pidkhid do rozroblennia ta formuvannia ekolohozbalansovanoi modeli ekonomichnoho rozvytku ahrarnoho sektoru [Theoretical and Methodological Approach to the Development and Formation of an Ecologically Balanced Model of Economic Development of the Agricultural Sector]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia – Scientificview: economics and management*, vol. 4 (70), pp. 72–78 [in Ukrainian].

5. Khalatur, S.M. (2017). Instytutsionalni determinanty formuvannia stratehii ekonomichnoho rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy [Institutional Determinants of the Formation of the Strategy of Economic Development of Agriculture in Ukraine]. *Business Inform*, vol. 5, pp. 119–123 [in Ukrainian].

6. Kharchenko, T.O. (2021). Metodolohichne zabezpechennia otsinky rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy v rozrizi indyikatoriv staloho rozvytku [Methodological Support for Assessing the Development of the Agricultural Sector of the Ukrainian Economy in the Context of Sustainable Development Indicators]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia: zb. nauk. pr. Odeskoho rehionalnoho instytutu derzhavnoho upravlinnia – Current Problems of Public Administration: Collection of Scientific Works of the Odessa Regional Institute of Public Administration*, vol. 3 (84), pp. 247–251 [in Ukrainian].

7. Chala, T.G., Korepanov, H.S., & Chernenko, D.I. (2017). Systema pokaznykiv monitorynhu dosiahnennia tsilei stalohorozvytku ahrarnoho sektoru [System of Indicators for Monitoring the Achievement of Sustainable Development Goals in the Agricultural Sector]. *Business Inform*, vol. 6, pp. 130–138 [in Ukrainian].